

[Aksel Larsen.]

at takke den afgåede regering, fordi den til slut gjorde i hvert fald én god gerning: den udskrev valg på et tidspunkt, hvor dette ganske vist ikke kunne vente ret meget længere. Min tak var blevet endnu mere velbegrundet, hvis regeringen Baunsgaard allerede den 22. september havde gjort alvor af sin i forvejen trufne beslutning: at demissionere. Alle tre regeringspartiers ledere havde jo forud for valgdagen erkendt og oplyst, at kun hvis der også efter valget stod en solid majoritet bag den trekantede regering, ville denne være i stand til at fortsætte. Alligevel lod man, som om man klamrede sig til den mulighed, at Færøvalget kunne redde en majoritet på én stemme hjem, og at dette så alligevel ville være nok.

I den tænkebokstid, regeringen havde skaffet sig ved at udskrive valget så sent, at Færøvalget først kunne finde sted den 5. oktober, har mange forlystet sig med mærkelige statsretlige betragtninger over, hvorvidt medlemmer af det danske folketing, der i overenstemmelse med grundlov og valglov var valgt på Færøerne og Grønland, nu også havde — eller burde have — stemmeret i folketinget, når det drejer sig om sådan noget som regeringsdannelsen. Sådanne betragtninger er vi stødt på tidligere, og jeg har tidligere taget til orde imod dem. Jeg erindrings om den periode, hvor man anfægtede hr. Gams ret til at sidde i regering, fordi han var valgt i Grønland. Selv om betragtningerne har været fremført tidligere, bliver de ikke mere anstændige. Forhåbentlig slipper vi for at møde dem i fremtiden.

De 14 dages pause eller stilstand efter valgdagen blev delvis udfyldt med et sælsomt mellem spil. De tre daværende regeringspartier foregav, at der måtte være en naturlig basis for en såkaldt samlingsregering bestående af disse tre partier og socialdemokratiet. Statsminister Hilmar Baunsgaard gik oven i købet til kongen og bad allerhøjest samme undersøge mulighederne for dannelse af en sådan firkantet blokregering. Det tør vistnok siges, at dette var et klunget forsøg på at tildele kongen en aktiv politisk rolle, som forfatningen ikke giver hjemmel for, og hvis kongen havde haft andre rådgivere end statsministeren, burde de have sagt til ham, at det skulle han holde fingrene fra.

Hr. Hilmar Baunsgaard har offentligt undskyldt sig med, at han var jo nødt til som statsminister at give kongen dette råd, da et flertal af folketingets partier havde bedt ham om det. Det er da vist ellers sivet ud, at hr. Hilmar Baunsgaard selv er medlem af et af disse partier, og at han ikke mod sin egen vilje kunne være blevet bedt om det.

I øvrigt er det klart for alle, at forslaget om en firkantet regering ikke var alvorligt ment og ikke kunne være alvorligt ment. Det var udelukkende et taktisk spillægteri. Rent i forbigående må det vel nævnes, at kun hvis socialdemokratiet var et politisk selvmorderparti, kunne det tænkes, at socialdemokratiet hoppede på limpinden.

Politisk mere væsentligt er det naturligvis, at i en sådan regeringsblok ville socialdemokraterne komme til at sidde og virke af de tre nu afdankede regeringspartiers politiske nåde. Hertil kommer begrundelsen for ideen: den, at de fire partier, der er tilhængere af dansk medlemskab af det europæiske fællesmarked, burde danne fælles regering for at sikre, at Danmark også bliver medlem af EF.

Man forestiller sig altså en regeringsblok og en blok i folketinget, der alene ved sin etablering skulle afgøre sagen på forhånd og dermed gøre såvel en senere folketingsafgørelse som formentlig også den bebudede folkeafstemning illusorisk.

Det er i alle henseender et lykkeligt skibbrud, som denne idé led, eller for at sige det i folketingets bevingede sprog: det var et dødfødt barn, som løb ud i sandet.

Vi har altså nu det resultat af valget, alle kendte selve valgnatten, nemlig en socialdemokratisk mindretalsregering, den eneste regering, der var mulighed for efter mandatfordelingen i tinget.

Denne mandatfordeling harmonerer ganske vist ikke med den politiske opfattelse, vælgerne tilkendegav ved deres stemmeafgivning. Hvilke subtile begrundelser man end giver for valglovens spærreregler, så turde dog de ved dette valg afgivne omtrent 200.000 stemmer, der ikke fik nogen repræsentation i folketinget, være et anskueligt bevis for, at valgloven er affattet i strid med grundloven, som i § 31 foreskriver, at der skal sikres „en ligelig repræsentation af de forskellige anskuelser blandt vælgerne“. Når